

DOI 10.26886/2311-4517.7(92)2023.3

УДК 347.73

**НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ В
УКРАЇНІ: НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА**

Володимир Літкевич, кандидат юридичних наук

<https://orcid.org/0000-0001-9197-9215>

e-mail: vlitk@ukr.net

Український гуманітарний інститут, Україна, Київська обл., Буча.

В пропонованій статті, яка виконана автором в рамках проекту дослідження системи протидії відмиванню коштів Німеччини, що реалізується за підтримки HessenFonds, проведено класифікацію антилегалізаційних досліджень українських науковців за принципом розгляду у них проблем, які стосуються системно утворювальних ознак національної системи протидії відмиванню коштів, запропонованих автором [1, с.50-51]. На основі отриманих результатів проаналізовано положення Основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, в Україні на період до 2023 року, затверджених Розпорядженням КМУ від 12.05.2021 року № 435-р, (далі Основні напрями) [2], урядового документу, що визначає державну політику в цій сфері.

Зроблено висновок про достатньо високий науково-теоретичний рівень розкриття українськими науковцями всього кола проблемних питань, пов'язаних з національною системою протидії відмиванню коштів України, та про наявність численних пропозицій у цій сфері, які було б доцільно державою враховувати при формуванні своєї антилегалізаційної політики.

На основі аналізу положень Основних напрямів та чинного законодавства України зроблено висновок про невиправдану концентрацію Міністерством фінансів України другорядних повноважень, які обмежують ефективність діяльності цього державного органу.

Ключові слова: Національна система протидії відмиванню коштів, державна антилегалізаційна політика, Рекомендації FATF, системно утворювальні ознаки національної системи ПБК, ризики.

Volodymyr Litkevych, PhD of Legal Sciences, National anti-money laundering system in Ukraine: scientific research and state policy / Ukrainian Humanitarian Institute" - Ukraine, Kyiv region, Bucha.

In the proposed article, which was carried out by the author within the framework of the research project of the anti-money laundering system of Germany, which is implemented with the support of HessenFonds, a classification of anti-legalization studies of Ukrainian scientists was carried out according to the principle of consideration of problems related to the system-forming features of the national anti-money laundering system proposed by the author [1, с.50-51]. On the basis of the results, the provisions of the Main directions of the development of the system of prevention and countermeasures against the legalization (laundering) of proceeds obtained by crime in Ukraine for the period until 2023, approved by the Decree of the CMU of May 12, 2021 No. 435-r, (hereinafter the Main directions) [2], a government document defining state policy in this area.

It was concluded that the scientific and theoretical level of disclosure by Ukrainian scientists of the whole range of problematic issues related to the national anti-money laundering system of Ukraine is sufficiently high, and that there are numerous proposals in this area, which it would be advisable for the state to take into account when forming its anti-

legalization policy. Based on the analysis of the provisions of the Main Directions and the current legislation of Ukraine, a conclusion was made about the unjustified concentration of secondary powers by the Ministry of Finance of Ukraine, which limit the effectiveness of the activity of this state body.

Key words: *National anti-money laundering system, state anti-money laundering policy, FATF recommendations, system-forming features of the national anti-money laundering system, risks.*

Актуальність теми. Об'єктивна потреба інтернаціоналізації національних заходів протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом, що обумовлюється посиленням процесів глобалізації міжнародних фінансових відносин та проявів транснаціональної злочинності, стримується сьогодні положеннями міжнародних договорів та Рекомендаціями FATF, згідно з якими основним актором в цій сфері визнається окрема суверенна держава. Вона уповноважується на формування національної системи протидії відмиванню коштів (далі - ПВК), яка характеризується чіткими межами, що збігаються з її міжнародно визнаними кордонами та відокремлюють її від національних систем ПВК інших країн.

Національна система ПВК окрім реалізації внутрішніх антилегалізаційних цілей конкретної держави, через механізми міжнародного співробітництва виступає складовою частиною-елементом глобальної системи ПВК, мета якої згідно з вступом до Рекомендацій FATF передбачає протидію загрозам цілісності міжнародної фінансової системи та захист її від зловживань [3, р. 7]. Істотний вплив на її формування, в тому числі і на формування та реалізацію державної політики ПВК мають глобальні чинники, опосередковані в першу чергу міжнародними стандартами FATF та

регулярними оцінками відповідності національних систем ПВК цим вимогам. За словами швейцарського юриста-науковця Піта «Сорок рекомендацій» залишилися б просто черговим документом, якби FATF не створила жорсткий механізм моніторингу, заснований на груповому тиску. Це, мабуть, найбільш фундаментальний внесок FATF у міжнародне право» [4, р. 11].

За таких умов, як справедливо зазначають автори монографії, «для кожної національної держави в умовах глобалізації першочерговим завданням має бути реалізація своїх національних інтересів та вміння їх ідентифікувати» [5, с. 291]. З огляду на зазначене, особливої актуальності для України набувають наукові дослідження теоретичних і практичних проблемних питань ПВК з метою отримання результатів, необхідних для формування державою антилегалізаційної політики, реалізація якої відповідала б міжнародним стандартам, відображала б національні інтереси країни та враховувала всі аспекти природи такого складного явища як відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, специфіку його проявів і передбачала механізми ефективної протидії йому.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження було проведення за допомогою інформаційного методу аналізу праць українських дослідників з проблематики протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом, для виокремлення у них тем, що стосуються певних системно утворювальних ознак національної системи ПВК.

З використанням методу узагальнення ставилося завдання визначити які системно утворювальні ознаки національної системи ПВК були у центрі уваги наукових інтересів українських дослідників та повноту розкриття особливостей цих ознак.

Отриманні результати були використанні при аналізі положень Основних напрямів з метою визначення відповідності державної політики в цій сфері вимогам міжнародних стандартів FATF та потребам захисту фінансової безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пошук шляхів налагодження ефективної боротьби з відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом, на тлі все більшого включення України в глобалізаційні процеси та її євроінтеграційних прагнень є сьогодні однією з актуальних тем для юридичної, економічної науки та одним з важливих напрямків державної політики в сфері захисту економічної безпеки країни.

Цій проблематиці на сьогодні в Україні присвячено численні юридичні та економічні праці, в яких досліджуються різні аспекти проблемних питань ПВК. Розглянуті автором наукові праці вітчизняних дослідників класифікувалися відповідно до розглянутої в них проблематики і її належності до певних системно утворювальних ознак національної системи ПВК, яка контексті цього дослідження вважатиметься «... певною структурно-логічною конструкцією, мета якої – слугувати інструментом для розуміння, опису та більш повної оптимізації поведінки реальної системи, зв'язків і відношень її елементів» [6, с. 12]. Складовими частинами цієї конструкції - ознаками системи виступатимуть: її мета (концепт), основні елементи (правова база, адміністративна-інституційна структура, оперативна складова, фінансова сфера), взаємозв'язки між основними елементами, структура системи та її особливості, якими вона відрізняється від подібних правозахисних систем.

Мета національної системи ПВК є однією з її головних ознак, яка обумовлює власне не тільки необхідність її створення, специфіку її основних елементів, їхні функції і взаємозв'язки та наявність рис, які її

відрізняють від подібних національних систем протидії злочинності, але й служить певним критерієм для визначення її відповідності Рекомендаціям FATF - «всебічної та послідовної системи заходів, які повинні бути імплементовані країнами з метою боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, а також фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.» [3, р.7]

В дослідженнях таких вітчизняних науковців як А.М. Бандурка, Т.В. Барановська, О.І. Барановський, В.Т. Білоус, В.М. Бровко, В.Г. Боронос, О.І. Вікуліна, Н.М. Голованова, В.Г. Гончаренко, Л.М. Долі, О.О. Дудорова, В.В. Ільяшова, О.В.Кальмана, О.Є. Користіна, М.В. Корнієнко, І.Є. Мезенцева, Є.В. Невмержицького, В.А. Нікуліна, О.О. Непочатенко, В.М. Поповича, Т.М. Тертиченко, Ю.М. Павлютіна, М.В. Присяжного, А.В. Савченко, Н.І. Синькевича, Г.А. Тосунян, С.С. Чернявського, А.А. Шустікова, О.М. Помірча та інших визнається або мається на увазі, що феномен відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом є загрозою для національної або глобальної економічної безпеки в цілому або в її окремих сферах. З огляду на різні варіації формулювання мети національної системи ПВК, представленої у працях зазначених авторів, її узагальнений варіант - дослідник Барановська, сформулювала як «прийняття узгоджених заходів боротьби з цією суспільно небезпечною діяльністю як на національному, так і на міжнародному рівні» [7, с.259].

Важливим в контексті мети національної системи ПВК є також питання визначення поняття «легалізація - відмивання». Зазначена тематика знайшла відображення у наукових доробках О.М. Бандурка, М.І. Бажанова, А.С. Беніцького, Ф.Г. Бурчака, А. Гриневич, В.К. Грищука, Л.М. Долі, В.П. Захарова О.Ф. Київець, О.Г. Кальмана, О.О. Куришко, М. Н. Мироненка, М.І. Мельника, Є.О. Несвіта, В.М. Поповича, Н.В. Селіхова, О.Ю. Якімова, А.В. Яковлева.

Дослідження проблематики боротьби з відмиванням коштів зі застосуванням категорії національна система ПВК або національна система фінансового моніторингу, як сукупності певних елементів, були реалізовані у працях О.О. Балануци, К.В. Бисаги, Л.В. Борець, А.Г. Бухтіарової, С.С.Гасанова, С.Г. Гуржій, В.П. Доброгорської, О.О. Дудорова, Ю.О. Духно, В.С.Зеленецького, Т.І. Єфименко, А.О. Клименко, І.В. Коломієць, О.Є. Користіна, М.В. Колдовського, О.Ю. Коцюрби, В.Л. Кротюк, О.О. Куришко, Н.В. Москаленко, М.М. Прошуніна, Т.М. Тертиченко, І.В. Тютюника, С.В. Сімовян, С.О. Синяньського, Л.І. Скороходової, О.В. Смагло, та інших дослідників.

Одним із важливих елементів національної системи ПВК є нормативно-правова база - антилегалізаційне законодавство, яке визначає інституційну основу цієї системи, повноваження основних її акторів, методи і процедури протидії відмиванню коштів та нагляду за діяльністю суб'єктів первинного фінансового моніторингу, а також встановлює підстави та обсяг кримінальної і адміністративної відповідальності.

З огляду на провідний вплив міжнародних антилегалізаційних норм на формування національного законодавства України, проблематику їхньої імплементації було відображено у працях П.П. Андрушко, Н.М. Ахтирської, В.М. Берізко, К.В. Бисаги, І. Гаєвського, О.О. Дудорова, А.С. Єгорова, Т.М. Тертиченко, О.В. Столярського, І.Ю. Чумакова, К.В. Клименко, В.В. Коваленко, Ю.П. Кравченко, Р.А. Сидорчука.

Різні аспекти положень Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» аналізувалися в дослідженнях А.С.

Беніцького, В.В. Боженко, А.О. Бойко, О.Д. Василика, С.С. Гасанова, С.Г. Гуржія, І.Б. Дзедзика, С.О. Дмитрова, В.С. Зеленецького, О.А. Єрмоленко, Т.І. Єфименко, О.В. Київець, А.О. Клименко, Т.А. Кобзєва, М.В. Колдовського, І.В. Коломійця, О.Є. Користіна, В.Л. Кротюка, О.О. Куришко, С. В.Леонова, А.Н. Литвененко, Є.В. Павліченко, М.М. Прошуніна, О.М. Петрука, О.І. Римарук, О.Б. Росоляк, О.Г. Сербина, С.В. Сімовян, В.А. Тимошенко.

Тематику кримінально-правової протидії відмиванню коштів, підставам кримінальної відповідальності за цей злочин, удосконалення національного кримінального законодавства та його гармонізації із законодавством європейських країн розглядали у своїх дослідженнях П.П. Андрушко, А.С. Беніцький, С.А. Буткевич, Л.В. Борець, С.В. Войченко, Н.О. Гуторова, Е.С. Дмитренко, О.О. Дудоров, О. Г. Кальман, О.М. Костенко, М.П. Куцевич, Р.М. Міловідов, С.С. Мирошніченко, В.А. Онисьєв, О.Б. Полторацький, О.В. Пустовіт, Ю.Г. Старовойтова, Ю.О. Старук, Т.М. Тертиченко, О.О. Чаричанський.

Адміністративно-інституційну структуру національної системи ПВК в цілому та її окремі аспекти досліджували О.В. Акімова, О.Є. Користін, С. Гуржія, А. Борисєнкова, Н. Синюгіна, С.Б. Єгоричєва, О.А. Єрмоленко, Н.М. Лисьєнкова, О.Г.Комісаров, О.Ю. Скрипка, А.О. Собакарь, Л.В. Бойєць, М.В. Борець, О.О. Дудоров, Т.М. Тертиченко, І.В. Тютюник, Л.І. Скороходова, А.І. Римарук, Ю.М. Лисєнков, В.В. Капустін, С.А. Синянський, С.А. Буткевич, М.В. Бондарєва, І.І. Д'яконова, Р.М. Вороніна, М.В. Корнієнко, Є.В. Павліченко, О. Ю. Бурдонова, Ю. І. Пивовар.

Окремі аспекти оперативної складової національної системи ПВК, яку можна розглядати як сукупність політик, стратегій, програм, функцій у сфері ПВК наглядових, регуляторних та правоохоронних органів, та інших антилегалізаційних заходів розглядалися у наукових

працях І.В. Антипенко, Л.І. Аркуші, С.А. Ачкасової, Н. Боголюбової, К.Є.Войтовського, Н.М. Внукової, О.О. Дудорова, В.А. Журавля, О.Ю. Заблоцької, А.О. Задоя, К. Капустника, О.М. Колодізева, О.Є. Користіна, С.В. Леонова, А.В. Лепіхова, В.А. Некрасова, О.О. Резнікова, Л. Підгорецької, В.С. Пономаренко, О.В. Тихонова, І.П. Ткаченко, О.В. Халіна.

Кримінологічна характеристика відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, знайшла своє відображення у дослідженнях Ю.П. Аленіна, Л.І. Аркуші, Н.М. Ахтирської, А.О. Бойко, Т.В. Варфоломеевої, М.Г. Дмитренко, О.Ю. Заблоцької, В.Г. Гончаренка, Л.М. Горбунової, І.В. Гори, В.А. Журавля, О.В. Капліної, О.Є. Користіна, С.В. Леонов, Ю.М. Лисенкова, В.Г. Лукашевича, Є.Д. Лук'янчикова, В.Т. Маляренка, Т.А. Медвідь, І.Є. Мезенцева, С.В. Миненко, В.Т. Нора, М.А. Погорецького, О.Б. Полторацького, О.В. Погорелова, А.Б. Пельо, О.І. Римарука, О.В. Халіна.

Роль і значення фінансової сфери у національній системі ПВК, яка охоплює суб'єктів, які надають фінансові послуги, знайшло своє відображення у наукових працях О.І. Барановського, А.В. Бугаєнка, О.А. Вавдійчик, Р.М. Воронінової, Ю.В. Гірман, О.О. Глущенко, В.І. Грушко, І.Б. Дзедзик, С.О. Дмитрова, С.Б. Єгоричевої, Л.М. Кашпур, А.М. Клочко, М.В. Колдовського, В.В.Коваленко, Д. Манько, М. Колдовського, О.О. Куришко, О.А. Мірошніченко, М.В. Сенаторова, О.В. Сенаторової, Я.В. Турова, І.М. Чмутова.

Важливою ознакою національної системи є інформаційні, регуляторні й наглядові взаємозв'язки між її елементами. Окремі аспекти цієї тематики було досліджено у працях Л.І. Аркуші, К.І. Белякова, А.С. Беніцького, В.Т. Білоус, Є.А. Бовкуна, Н. А. Гайсенюк, М.В. Гуцалюк, В.Р. Жвалюк, О.О. Дудорова, Л.М. Касьяненко, В.П.

Коржа, М.В. Корнієнко, О.Є. Користіна, Ю.А. Литвина, П.В. Мельника, Д.Я. Семер'янова, М. Хавронюка, С.С. Чернявського, Ф.О. Ярошенко.

Важливим елементом національної системи ПВК, що стоїть в основі її структури - внутрішньої організації, є державна служба фінансового моніторингу - «національний центр для отримання та аналізу повідомлень про підозрілі операції та іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів і фінансування тероризму, та для розповсюдження результатів цього аналізу.» [3, С. 24]

Особливостям діяльності цього державного органу, його статусу, місцю у системі органів виконавчої влади були присвячені дослідження І.Г. Андрущенко, В.М. Бевзенка, А.І. Берлача, К.В. Бисаги, Ю.З. Боруцької, С.А. Буткевича, В. М. Бутузова, Т.М. Головача, Ю.В.Гончарова, Т.О. Гуржія, П.В. Діхтієвського, З.Б. Живко, В.В. Ковальської, С.В. Кондратюка, І.Ю. Копєлева, О.Є. Користіна, О.В. Кузьменко, Р.О. Куйбіди, Є.О. Легези, О.М.Мартина, Р.С. Мельника. О.Ю. Шереметьєвої.

На окремі особливості національної системи ПВК, що виділяють її від інших національних систем протидії злочинності, зумовлені суттєвим впливом на неї міжнародного антилегалізаційного законодавства та міжнародних інституцій, звернули увагу у своїх дослідженнях К.В. Бисага, І.М. Гаєвський, О.О. Глущенко, О.О. Дудоров, Т.М. Тертиченко, О.В. Київець, А.Т. Ковальчук, О.Є. Користін, М.В. Лошицький, В.В. Черней, С.С. Чернявський, А.Г. Чубенко О.Ю. Шереметьєва.

Таким чином, виокремлена тематика досліджень вітчизняних науковців та їхня класифікація дає повне право стверджувати, що українською юридичною та економічною наукою на сьогодні детально розглянуто проблемні питання, які належать до всіх аспектів – ознак

національної системи ПВК України. Більшість наукових праць має теоретичний характер, автори яких за допомогою класичних методів дослідження змогли опрацювати та пояснити проблематику ПВК в цілому або окремі її сторони, проаналізувати її причини й особливості і на основі отриманих результатів досліджень надати свої пропозиції щодо вдосконалення державної антилегалізаційної політики і формування адекватних механізмів боротьби з цим явищем.

Одним з головних чинних документів, що визначає актуальні ризики і загрози у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів в Україні, а також напрями державної політики для мінімізації таких ризиків і загроз й розвитку системи фінансового моніторингу є Основні напрямки.

Аналіз положень цього документу в контексті вимоги FATF щодо «приведення національної системи ПВК у відповідність з переглянутими Рекомендаціями FATF» [3, р.9] свідчить про їхню термінологічну невизначеність та контроверсійність. Так, з назви документу випливає, що він мав би бути присвячений розвитку «системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні», тобто національній системі ПВК.

Проте, у розділі «Загальні положення» говориться, що Основні напрями визначають напрями державної політики розвитку «системи фінансового моніторингу». У наступному розділі цього документу, присвяченому актуальним ризикам та загрозам, говориться вже про «сферу ПВК».

У розділі «Мета та завдання реалізації Основних напрямів», автори документу зазначають, що метою реалізації Основних напрямів є інституційне, законодавче, організаційне та практичне

удосконалення «системи ПВК» відповідно до міжнародних стандартів. Однак, одним з ключових завдань реалізації Основних напрямів передбачено визначення «пріоритетних напрямів державної політики у «сфері ПВК». Проте змісту цих «пріоритетних напрямів» Основні напрями не розкривають, бо надалі документ визначає «ключові напрями» державної політики у сфері ПВК.

Таким чином, вже з самого початку документ оперує трьома різними термінами «система ПВК», «система фінансового моніторингу» і «сфера ПВК», які, на нашу думку, відображають різні об'єкти дійсності. Так, відповідно до ст. 6 Закону України Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – Закон ПВК), передбачено, що «система фінансового моніторингу складається з первинного та державного рівнів.», тобто до її складу входять визначенні законом інституції [8]. Система ПВК, якщо її розглядати через призму Рекомендацій FATF, складається з таких основних елементів як: правова база, адміністративна-інституційна структура, оперативна складова, фінансова сфера. Сфера ПВК, на нашу думку, у вузькому значенні повинна включати, національну систему ПВК так і акторів, зайнятих відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом, а в широкому значенні - міжнародну систему ПВК та транснаціональну злочинність.

Контроверсійним слід вважати також перелік актуальних ризиків і загроз у сфері ПВК. Відповідно до п. 54 ст. 1 Закону ПВК, «ризик, - визначається як, - небезпека (загроза, уразливі місця) для суб'єктів первинного фінансового моніторингу бути використаними з метою легалізації (відмивання) доходів, під час надання ними послуг відповідно до характеру їх діяльності» [8].

Тобто ризик це потенційна можливість настання негативних наслідків, а не самі негативні наслідки. Проте, майже всі актуальні ризики, наведенні у розділі Основних напрямів «Актуальні ризики і загрози у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів», за своєю суттю є реалізованими негативними наслідками, породженими неадекватною і неефективною державною політикою у сфері захисту економічної безпеки країни.

На необхідність проведення більш відповідальної політики в цій сфері, вказала Україні 17.06.2022 Єврокомісія у своїх Рекомендаціях Європейській Раді, назвавши умови, які Україна повинна виконати для отримання статусу кандидата в члени Європейського Союзу. Більша частина з них прямо або опосередковано стосуються системи ПВК і передбачають: забезпечення відповідності законодавства про боротьбу з відмиванням грошей стандартам Групи з фінансових заходів (FATF); боротьбу з корупцією; обмеження надмірного впливу олігархів на економічне, політичне та суспільне життя; реформування правоохоронних органів; вдосконалення судової системи.[9]

Висновок.

Попри наявність ґрунтовних наукових результатів, отриманих вітчизняними науковцями в рамках їхніх досліджень проблематики ПВК, які проводилися і проводяться переважно в державних наукових та навчальних закладах, часто на замовлення держави або в рамках певних дослідницьких планів навчальних та дослідницьких закладів, вони все ще залишаються незатребуваними зокрема при формуванні державної антилегалізаційної політики.

Такий висновок впливає як з наведеної вище невизначеності концептуальної основи Основних напрямів, так і з самого цього документу, в якому у розділі «Ключові напрями державної політики у сфері ПВК» уряд визнає необхідність забезпечення наукового

супроводження системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, а саме проведення наукових досліджень для вдосконалення правових та організаційних аспектів функціонування зазначеної системи [2].

Ігнорування урядом, при формуванні державної антилегалізаційної політики багаторічних досліджень вітчизняних науковців у сфері ПВК, що фактично проводяться коштом державного бюджету, доповнюється згубним принципом максимальної концентрації в руках суб'єктів державного фінансового моніторингу другорядних повноважень, що позбавляє їх можливості вирішувати стратегічні питання ПВК.

Так, наприклад, Міністерство фінансів України відповідно до Закону ПВК визнається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері ПВК. Однак, згідно з підпунктом 3 п.1 ст. 18 Закону ПВК Міністерству надано повноваження по державному регулюванню і нагляду за: суб'єктами аудиторської діяльності; бухгалтерами; суб'єктами господарювання: що надають послуги з бухгалтерського обліку; що здійснюють консультування з питань оподаткування; що надають посередницькі та/або консультаційні послуги під час здійснення операцій з нерухомим майном; які здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них; які проводять лотереї та/або азартні ігри; які здійснюють торговельну діяльність культурними цінностями та/або надають посередницькі послуги в такій діяльності [8].

Результатом такого «навантаження другорядними повноваженнями» Міністерства фінансів України є як відсутність адекватної державної політики у сфері ПВК, так і належного нагляду, зокрема за сектором нерухомості, в якому ризик відмивання коштів

відповідно до Національної оцінки ризиків, визначено як високий [10, с. 163].

Подібну ситуацію влучно описав Людвиг Ерхард та надав дієву рекомендацію для її вирішення. За його словами, при неефективній економічній політиці «бажання підтримувати фікцію тотального управління ... , може спричинити, зрештою, подальший занепад моралі, мовчазне суспільне схвалення незаконної діяльності і втрату державою свого авторитету, а ще гірше виставити органи влади на посміховисько». Для виходу з такої ситуації було б доцільним, щоб «органи влади обмежились виключно найбільш загальними завданнями у сфері господарювання а суто технічні маніпуляції і контроль за господарською діяльністю, – само собою зрозуміло під наглядом органів влади, передати органам самоуправління економіки» [11].

Література:

1. Літкевич, В. (2023). Міжнародно-правові аспекти визначення поняття «Національна система протидії відмиванню коштів». Науковий огляд, № 6(91), 34 - 59.
<<https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/issue/view/238>> (2023, листопада, 02).
2. Основні напрями розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року. КМУ. Розпорядження від 12.05.2021, № 435-р.
<<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2021-%D1%80#Text>> (2023, листопада, 08).

3. International standards on combating money laundering and the financing of terrorism & proliferation. The FATF Recommendations. FATF. Updated February 2023. <<https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>> (2023, листопада, 03). [in English].
4. A Comparative Guide to Anti-Money Laundering- A Critical Analysis of Systems in Singapore, Switzerland, the UK and the USA. Edited by Mark Pieth and Gemma Aiolf, UK, Northampton, MA, USA. 2004. P.488. <<https://www.e-elgar.com/shop/gbp/a-comparative-guide-to-anti-money-laundering-9781843766735.html>> (2023, листопада, 06).[in English].
5. Розвиток національної системи фінансового моніторингу / Т.І. Єфименко, С.С. Гасанов, О. Є. Користін та ін. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. – 380 с.
6. Кустовська, О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с. <http://library.wunu.edu.ua/files/EVD/kl_mspnd.pdf> (2023, листопада, 07).
7. Барановська, Т.В. Історико-правовий аналіз системи протидії легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. Київський часопис права. 2023. No 1, С. 252-260 <<http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/282>> (2023, листопада, 08).
8. Закон України Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 25, ст.171.<<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>> (2023, листопада, 08).

9. EU Commission's Recommendations for Ukraine's EU candidate status 17.06.2022 Press and information team of the Delegation to UKRAINE. <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-commissions-recommendations-ukraines-eu-candidate-status_en?s=232> (2023, листопада, 08). [in English].

10. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. 2019. <<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/НОР/Документи/Zvit.pdf.pdf>. 250 с.> (2023, листопада, 08).

11. Rede Ludwig Erhards während der 14. Vollversammlung des Wirtschaftsrates des Vereinigten Wirtschaftsgebietes am 21.4.1948 in Frankfurt am Main.

http://www.1000dokumente.de/?c=dokument_ru&dokument=0010_erh&object=translation&l=de. (2023, листопада, 08). [in Germany].

References:

1. Litkevych, V. (2023). Mizhnarodno-pravovi aspekty vyznachennia poniattia «Natsionalna systema protydii vidmyvanniu koshtiv». Naukovyi ohliad, № 6(91), 34 - 59.

<<https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/issue/view/238>> (2023, lystopada, 02).

2. Osnovni napriamy rozvytku systemy zapobihannia ta protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochyнным shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia v Ukraini na period do 2023 roku. KМУ. Rozporiadzhennia vid 12.05.2021, № 435-r. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2021-%D1%80#Text>> (2023, lystopada, 08).

3. International standards on combating money laundering and the

- financing of terrorism & proliferation. The FATF Recommendations. FATF. Updated February 2023. <<https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>> (2023, lystopada, 03). [in English].
4. A Comparative Guide to Anti-Money Laundering- A Critical Analysis of Systems in Singapore, Switzerland, the UK and the USA. Edited by Mark Pieth and Gemma Aiolf, UK, Northampton, MA, USA. 2004. P.488. <<https://www.e-elgar.com/shop/uk/a-comparative-guide-to-anti-money-laundering-9781843766735.html>> (2023, lystopada, 06).[in English].
5. Rozvytok natsionalnoi systemy finansovoho monitorynhu / T.I. Yefymenko, S.S. Hasanov, O. Ye. Korystin ta in. – K.: DNU «Akademiia finansovoho upravlinnia», 2013. – 380 s.
6. Kustovska, O. V. Metodolohiia systemnoho pidkhodu ta naukovykh doslidzhen: Kurs lektsii. – Ternopil: Ekonomichna dumka, 2005. – 124 s. <http://library.wunu.edu.ua/files/EVD/kl_mspnd.pdf> (2023, lystopada, 07).
7. Baranovska, T.V. Istoryko-pravovy analiz systemy protydii lehalizatsii (vidmyvannia) maina, oderzhanoho zlochynnym shliakhom. Kyivskyi chasopys prava. 2023. No 1, S. 252-260 <<http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/282>> (2023, lystopada, 08).
8. Zakon Ukrainy Pro zapobihannia ta protydiiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia. (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2020, № 25, st.171.<<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>> (2023, lystopada, 08).
9. EU Commission's Recommendations for Ukraine's EU candidate status 17.06.2022 Press and information team of the Delegation to UKRAINE.

<https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-commissions-recommendations-ukraines-eu-candidate-status_en?s=232> (2023, lystopada, 08). [in English].

10. Zvit pro provedennia natsionalnoi otsinky ryzykiv u sferi zapobihannia ta protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta finansuvanniu teroryzmu. 2019. <<https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/NOR/Dokumenty/Zvit.pdf.pdf>. 250 s.> (2023, lystopada, 08).

11. Rede Ludwig Erhards während der 14. Vollversammlung des Wirtschaftsrates des Vereinigten Wirtschaftsgebietes am 21.4.1948 in Frankfurt am Main.

http://www.1000dokumente.de/?c=dokument_ru&dokument=0010_erh&object=translation&l=de. (2023, lystopada, 08). [in Germany].